

Klimat- och
näringslivsdepartementet

103 33 STOCKHOLM

kn.remissvar@regeringskansliet.se

Remissvar om EU-kommissionens förslag till direktiv om markhälsa och resiliens

Sammanfattning

Kemikalieinspektionen är positiv till att kemikalieperspektivet beaktas i EU-kommissionens förslag till direktiv om markhälsa och resiliens. Om markhälsa och resiliens kommer att bli harmoniserat på EU-nivå till följd av EU-kommissionens förslag gör myndigheten bedömningen att direktivet skulle behöva förtydligas på följande områden:

- Parametrar för att bestämma markhälsa
- EU-gemensamma åtgärder där det redan idag är känt att markföroreningar ger upphov till negativa miljö- eller hälsoeffekter
- Tillämpningen av principen om att förorenaren betalar.

Synpunkter

Kemikalieinspektionen är positiv till att kemikalieperspektivet beaktas vid bedömning av markhälsa och hållbar markförvaltning. Markhälsa är ett eftersatt område och även om kunskapen på området inte är tillräcklig vet vi redan idag att exempelvis förekomsten av kadmium i åkermark leder till negativa hälsoeffekter. I den senaste fördjupade utvärderingen av miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö konstaterades också att det nuvarande arbetet och de styrmedel som finns inte räcker till för att åtgärda kända förorenade områden och förhindra att föroreningar sprids till grund- och ytvatten, och därmed också försvårar skyddet av dricksvattenresursen. Dessutom tillkommer nya förorenade områden genom nya verksamheter och

etableringar i tidigare opåverkade områden. Sammanfattningsvis välkomnar Kemikalieinspektionen att kemikalieperspektivet beaktas i förslaget, dels i form av mätningar av tungmetaller och organiska föroreningar i mark, dels genom inventering och åtgärdande av förorenade områden.

Kemikalieinspektionen noterar att förslaget angränsar mot ett flertal andra lagstiftningsområden. Det är positivt att direktivet föreskriver att medlemsstaterna ska beakta program, planer och åtgärder inom dessa områden inom ramen för arbetet med direktivet. Det skapar möjlighet till synergieffekter, och kan bidra till effektivisering och enhetlighet.

Om övervakning av markhälsa och resiliens kommer att bli harmoniserat på EU-nivå till följd av EU-kommissionens förslag har Kemikalieinspektionen nedan identifierat några områden där vi önskar skarpare förslag eller tydligare formuleringar.

Parametrar för att bestämma markhälsa

Det finns behov av bindande kriterier och vägledning kring urvalet av de organiska föroreningar som ska mätas i stället för att respektive medlemsstat själv ska göra urvalet, samt fastställa gränsvärden för dessa. Erfarenheterna från vattenförvaltningen visar på att medlemsstaterna för särskilda förorenande ämnen (SFÄ) fastställt nationella gränsvärden som i vissa fall skiljer sig åt avsevärt för samma ämne. Detta försöker EU-kommissionen nu motverka genom att upprätta en EU-gemensam databas över gränsvärden för SFÄ samt i vissa fall sätta harmoniserade gränsvärden. Dessa erfarenheter borde tas om hand och beaktas. Harmoniserade gränsvärden (i de fall jordförhållandena är de samma) ligger även i linje med ambitionen om One substance - one assessment i EU:s kemikaliestrategi.

EU-gemensamma åtgärder

I förslaget saknas krav på EU-gemensamma åtgärder för återställande av markhälsa. Efter en utvärdering sex år efter direktivets ikraftträdande, kan kommissionen vid behov lägga till ytterligare mer specifika krav om det krävs för att återställa jordar med dålig markhälsa. Kemikalieinspektionen anser att det är olyckligt att vänta ytterligare sex år med EU-gemensamma åtgärder i de fall då det redan idag finns tillräcklig kunskap om att vi har ett problem med föroreningar i mark som ger upphov till miljö- och hälsorisker på EU-nivå och som, åtminstone delvis, skulle kunna adresseras på EU-nivå. Det gäller till exempel de åkermarker som har förhöjda halter av kadmium.

Merparten av kadmiumintaget hos befolkningen kommer från vegetabilier odlade på åkermark - med ökade risker för bland annat hjärt- och kärlsjukdomar och frakturer som följd.

Principen om att förorenaren betalar

I skälsats 46 i förslaget framgår att medlemsstaternas skyldigheter under direktivet ska respektera principen om att förorenaren betalar. Artiklarna 12–15 föreskriver om skyldigheter för medlemsstaterna respektive de behöriga myndigheterna gällande identifiering och undersökning av förorenade och potentiellt förorenade områden samt riskhantering av dessa. Inom ramen för dessa skyldigheter anser Kemikalieinspektionen att det är särskilt viktigt att principen om att förorenaren betalar upprätthålls och ges företräde, varför skrivningarna om denna princip kan behöva stärkas i direktivet.

I detta ärende har generaldirektören Per Ängquist beslutat. Maria Linderoth har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också Mattias Carlsson Feng och juristen Elsa Rosén deltagit.

Per Ängquist

Maria Linderoth